

Amerika petik dem!

Category: Kitapcy, Publisistika, Sözlär

написано kitapcy | 23 января, 2025

Amerika petik dem! AMERIKA PETIK DEM!

Burnundan gyl ýolduranok, giýewsini özüne baş geňeşçi belleýär, jümle-jahana internetden sms ugradýar, Hytaýa akyl öwredýär, Germaniýanyň premýer-ministrine hapa-paýys sözleri aýdýar, Arabystanyň patyşasyna ulanylmajak ýaraglary satýar, Türkiýäniň Prezidentine agyr-agyr kemsidiji sözlerden doly hat ýazýar, Ierusalimi tutuşlaýyn Ysraýylyň paýtagty diýip yglan edýär, iňlislere akyl berýär...

Edil ýöne gabarylyp duran tipiki hindi towugy-da!

Buthana sygyndy.

Elinde Injil.

Aldygyna surata düşýär.

Eli Injilli buthanada arkaýyn surata düşsün diýip polisiýa göz ýaşardyjy gaz we plastik gülle hüjümini ulanyp töweregi arassalamaga girişdi.

Elinde Injil!

ABŞ-ny ikä böldi.

Aldygyna «Biz iman eden perişdelerdiris. Olar şeytan terrorçy» diýip käkeleýär.

Garaýagyzlaryň gahar-gazabyna garşy akýagyz milletçiligini küşgürme taktikasyna ýapyşdy. Hýuston polisiýasynyň komissary oňa «Agzalalyk dörediji çykyşlaryňy bes et!» diýen manyda: «Köşeşdiriji, birleşdiruji jümleleri aýdyp bilmeýän bolsaň, iň bolmanda agzyňy ýum!» diýip gygyrdy. Komissary piňine-de alanok. Hiç kimi piňine alanok. Ak tenli gäbazan polisiýa işgäriniň «dem alyp bilemok...» diýip çyrypnyýan gara tenli Jorj Floýdyň boglup öldürilmänkä sekiz minut kyrk alty sekuntlap

dyzy bilen basyp durmagyny protest edenleri ýaragly goşun bilen gorkuzmaga synanyşdy.

★★★

Amerika petik dem!

Çaknyşyk.

Talaňçylyk.

Birküç ýyllykda Fransiýada benziniň nyrhynyň galmagyna we barha ýokarlanýan salgytlara garşylyk görkezip başlanan «Sary ýelekli gazabyň» köçelere dolup-daşyşyna şaýat bolupdyk. Muňa meňzeşi şindi ABŞ-nyň her ýerinde ýüze çykdy.

Göräýmäge polisiýanyň garşysyna.

Aslynda sistema garşy gozgalaň.

ABŞ dünýäniň iň uly ykdysady, diplomatik, harby, tehnologik güýjü. Bir söz bilen aýdanda «dünýäniň hekemi». Ýyllyk milli girdeji önümçiliginde dünýäniň birinji belgili tüçjary. Emma onuň birem dökülen yüzi bar: işsizlik, ýoksullyk, umytsyzlyk, koronawirusyň ýüreklere salan “puluň bolmasa ölersiň” gorkusy... ABŞ baýlygy, tüçjarlygy döredip bilýär, emma ony paýlaşmaga modeli ýol bermeýär.

Paýlaşyk bozuldy.

Amerikan taryhynda görlüp-eşdilmedik girdeji deňsizligi ýarylmasy bu burnundan gyl ýoldurmaýan Prezident Donald Trampyň döwrüne gabat geldi. Ykdysady taryhçy Tomas Pikettiniň «baýamagyň ulalmagyny we paýlaşygy» analizleýän 750 sahypalyk kitabynda (adyna «KAPITAL» goýdy) ABŞ-da iň ýokary onda birlik diliminiň jemi girdejiniň 50%-den gowragyny alýandygyny we munuň 60%-e ýeteňkirländigini ýazdy. Tüçjar Amerikada ähli baýlyk gutulgysyz ýagdaýda ýokarky gatlakdaky bir gysym güýç eýeleriniň eline geçdi.

Işsizleriň sany 40 milliona ýetdi. Günde 5-10 dollar bilen gün görmek mejburyýetinde galanlaryň sany 48 million. Jemgyýetiň ähli gatlaklary, aşakdakylar, ortadakylar, ýokardakylar tüçjarlaşmadan ýeterlik paýyny almadylar. Baýlyk 1970-nji ýyldan bäri dowamly ýagdaýda az sanly toparyň elinde jemlendi.

★★★

Şindi näme bolýar?

ABŞ-nyň dökülen ýüzi!

Tüçjaryň ýüzünde ýaryldy!

Ýurdumyzda-da edil şunuň ýaly ýagdaý gaýtalanyp biler.

Ýoksullyk artýar.

Girdeji uçurumy ulaldy.

Bolçulyk uçurumy açyldy.

Nejati DOGRU.

«Sözcü» gazetini, 03.06.2020 ý.

Terjime eden: Guwanç MÄMILIÝEW,

Stambul uniwersitetiniň talyby. Publisistika